

Midden op de weg, zo hard mogelijk

Ander werk van Arthur Umbgrove

De hartslag van de aarde (roman, 2008)

Hotel Sofia (roman, 2012)

Paradise Village (roman, 2015)

Wat we weten (roman, 2017)

De wederafbouw van de satire (pamflet, 2021)

Arthur Umbgrove

Midden op de weg,
zo hard mogelijk

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV

2022

Eerste druk, 2006; achtste druk, 2022

Copyright © 2006 Arthur Umbgrove
Voor overname kunt u zich wenden tot Em. Querido's
Uitgeverij BV, Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Omslagontwerp Suzan Beijer
Omslagbeeld privéarchief
Foto auteur Krijn van Noordwijk

ISBN 978 90 214 7100 6 / NUR 301
www.querido.nl

Als je iets doet wat andere mensen al eerder hebben gedaan, zijn er protocollen voor; dan gaan mensen volgens een vast stramien bepaalde handelingen verrichten. Maar als het formulier dat ze moeten invullen niet op jou van toepassing is, weten ze niet wat ze met je aan moeten en dan is alles mogelijk. Als het niet kan, kan het juist wel. Het gaat er alleen om dat je vindingrijk genoeg bent om de weg te vinden.

De man is een mislukte vrouw.

Jullie zijn volmaakt. Alles wat jullie doen is het juiste.

Mijn grootvader

I

Ik ben gestopt met werken. Dat wil zeggen, ik had al niet zoveel werk, dus het maakt weinig uit. Ik ben namelijk artiest. Het gaat de ene maand beter dan de andere, maar bij de boekhouder waar ik vier keer per jaar zit om al mijn bonnetjes in te leveren, blijkt meestal dat 'als alle kosten eraf zijn', er niet zo gek veel voor mij overblijft.

Sinds mijn grootvader overleden is, hoef ik niet meer te werken. Ik heb wat geld geërfd. Een heleboel geld eigenlijk. Bakken met geld om precies te zijn. Via ingewikkelde constructies met vruchtgebruikrekeningen, die ik niet helemaal begrijp, maar wat ik wel snap is dat ik alles kan kopen wat ik wil: een helikopter, een tennisbaan, een tweede huis, een paard, aandelen, goud, een Hummer. Alles. Maar ik koop niks, want ik heb het niet verdiend.

Een tweede huis hoef ik niet te kopen, want ook dat heb ik geërfd. Mijn grootvader heeft al zijn kleinkinderen een boerderij nagelaten, zodat we nu met elkaar een heel gehucht bezitten in Brabant. Ik ben eigenaar van een enorme boerderij, met een huiskamer, een eetkamer, een deel, zes slaapkamers, een immense zolder, twee badkamers en drie wc's.

Mijn grootvader overleed vier maanden geleden, vierennegentig jaar oud. Hij was het er niet mee eens. 'Ik word honderdvijftig,' zei hij tot de dag dat hij niet meer kon praten.

Nou wilde hij wel meer dingen die niet haalbaar waren, zoals een verbod op airconditioning en computers. Zelf had hij meestal vier auto's, 'want je moet altijd weg kunnen en je weet nooit of die rottingen het doen. Het blijft techniek, dus onbetrouwbaar.'

Hij woonde op de grens van België en Nederland, zodat hij de voordelen van beide landen had. Belasting betaalde hij in België, waar hij op zeer goede voet stond met belastinginspecteur Vandenbroucke, die in het bos rond mijn grootvaders huis te allen tijde hout mocht hakken voor zijn open haard. De telefoonaansluiting kwam uit Nederland, de post werd bezorgd door zowel de PTT als de Belgische posteries, en als er onraad was belde hij bij voorkeur de Rijkswacht, want 'die sloagen durop tot ze als verkens liggen te knorren in de modder', zo had de korpschef van Neerpelt mijn grootvader ooit verzekerd.

Mijn grootouders waren in de jaren zestig onder druk van 'de linkse Gestapo' naar België vertrokken, waar ze een klein huisje lieten bouwen dat mijn grootmoeder als kind van zeven al had getekend: een zeskantig kabouterhuisje met een schoorsteen in het midden. De architectonische bijdrage van mijn grootvader bestond uit de kelder eronder, die twee keer zo groot was als het huisje zelf. Die stond helemaal vol met eten (honderden blikjes erwtensoep, tomatensoep, knakworsten, witte bonen in tomatensaus, ratatouille, maïs, boontjes, cornedbeef, augurken, uitjes; gemiddeld genomen vijf tot tien jaar over de uiterste houdbaarheidsdatum heen), drinken (een stellingkast vol kratten Evian-bronwater, ook jaren over de houdbaarheidsdatum heen) en benzine (gemiddeld vijftien twintigliterblikken). Welbeschouwd was zijn kelder een bom die, als je er een lucifer in zou gooien, het huis dertig meter de lucht in zou blazen.

Maar hij was nodig, want 'on ne sait jamais'.

In dit huisje – de Zeskant – leidde hij samen met zijn vrouw een teruggetrokken leven. Veel hadden ze niet nodig. Er was bijvoorbeeld geen drinkwater (de wc's werden doorgespoeld met grondwater). Om drinkwater te halen reed mijn grootvader elke dag met een ijzeren flessenrek naar het nabijgelegen gehuchtje van zeven boerderijen en vulde er een paar flessen met drinkwater uit de kraan. Die boerderijen had hij in de jaren zestig en zeventig een voor een gekocht, omdat hij wilde dat zijn kinderen en kleinkinderen er kwamen wonen. Het liefst had hij zijn familie permanent in één kamer op bedden om zich heen, 'dan kan ik een oogje in het zeil houden en zo nodig direct ingrijpen'. Helaas piekerde zijn familie er niet over te verhuizen, zodat hij sommige boerderijen verhuurde en andere leeg liet staan. Hij hoopte – nee, hij wist zeker – dat zijn familieleden zich op een dag zouden bedenken.

Op een regenachtige najaarsmiddag gleed mijn grootvader met vier flessen water uit over de spekgladde kinderkopjes voor de Zeskant. Een felle pijn schoot door zijn lichaam. Op handen en voeten kroop hij naar huis.

Mijn grootmoeder, die net wilde gaan rusten, schrok toen ze hem zo zag. 'Je moet naar het ziekenhuis,' zei ze.

Maar hij wilde niet. 'Bel Van Alphen De Veer en laat hem hierheen komen,' zei hij.

'Van Alphen De Veer is met vakantie,' zei mijn grootmoeder.

'Wantoestanden!' riep hij uit. 'Een huisarts heeft niet met vakantie te gaan! Een huisarts dient op elk moment op afroep beschikbaar te zijn. Nooit vakantie, nooit een weekend vrij!' Mijn grootvader voelde de pijn in zijn

heup en schikte zich uiteindelijk morrend in zijn lot.

‘Goed, dan,’ zei hij, ‘we gaan wel naar het ziekenhuis, maar ik rijd zelf.’

En zo reed hij, met mijn grootmoeder naast zich, met zestig kilometer per uur in de eerste versnelling – omdat hij met zijn linkerbeen niet meer de kracht had de koppeling in te drukken – naar het ziekenhuis in Geldrop, waar de verpleging hem uit de auto moest hijsen en naar binnen moest dragen omdat hij weigerde in een rolstoel plaats te nemen. ‘Ik ben niet oud,’ riep hij beledigd, ‘ik word honderdvijftig!’

In het ziekenhuis bleek dat zijn heup op drie plaatsen gebroken was.

De weken die hij in het ziekenhuis lag waren een ramp, zowel voor hem als voor de verpleging. Hij weigerde de voorgeschreven pillen te nemen als niet eerst de dokter zelf was langsgesproken om te controleren of het de juiste waren. Als de telefoon ging bij de zusters op de gang, hees hij zich ondanks de pijn zijn bed uit om op te nemen ‘omdat het misschien wel voor hem was’. Hij wilde ieder uur het journaal horen, ongeacht of er op dat moment verpleging met hem bezig was.

Na vier weken ging hij weer naar huis. Veel eerder dan voorgeschreven, maar de artsen lieten hem graag gaan.

Eenmaal thuis kreeg hij vierentwintig uur per dag verpleging. Na vier maanden bleek de heup niet geheeld en moest hij terug naar het ziekenhuis. Hij weigerde en besloot niet meer te drinken. Als de zuster langskwam met een glaasje water, hield hij zijn lippen stijf op elkaar. Een week later overleed hij. De huisarts zei dat het een wonder was dat hij nog zo lang geleefd had.

Boven zijn overlijdensadvertentie, waarin wij, zonder zijn instemming, toch al zijn oorlogsonderscheidingen hadden vermeld, stond het gedichtje van Kopland dat hij een keer uit de krant had geknipt en waar hij bij had geschreven: 'Voor in de krant, als ik honderdvijftig ben. Eindeloos veel dank voor alles! Vader. Grootvader.'

Ga nu maar liggen liefste in de tuin,
de lege plekken in het hoge gras, ik heb
altijd gewild dat ik dat was, een lege
plek voor iemand, om te blijven.

Het schuifdak en de ramen zijn open, mijn hand hangt uit de auto. Door de speakers klinkt mijn favoriete Amerikaanse zangeres: Ani DiFranco.

Ik ben op weg naar 'mijn' boerderij. Er is niemand die zegt: 'Doe niet zo puberaal, lul, je zit vlak op die auto.' Er is niemand die vanaf de achterbank roept: 'Papa, ik geloof dat ik misselijk ben.' Ik ben alleen en ik rij honderdvijftig.

Ik heb deze auto – eigenlijk is het een bus – gekocht omdat hij mooi is, maar vooral ook veilig, omdat:

- 1 Je hoger zit, dus als je een aanrijding hebt schuift de tegenligger onder je door.
- 2 Hij bijna tweeduizend kilo weegt (hoe meer massa, hoe veiliger).
- 3 Hij een zwaardere kooiconstructie heeft dan een personenauto.
- 4 Hij ABS, ESP en ASR heeft, dus slippen, uit de bocht vliegen of doorglijden is bijna niet mogelijk.
- 5 Hij zes airbags heeft (die dus eigenlijk niet nodig zijn).

Aanvankelijk vond ik hem te duur. Vijfenveertigduizend euro is, sinds mijn grootvader is overleden – of liever gezegd, sinds mijn grootmoeder een maand na mijn grootvader overleed en we bij de notaris zaten voor het testament – niet meer te duur. Maar het gaat mij bij een

aankoop voornamelijk om de vraag of anderen eraan af kunnen zien dat iets duur is. Ik schaam me daar namelijk een beetje voor. Deze bus is wel duur, maar het valt niet zo op. Overigens schrok ik toch nog toen ik hem ging ophalen: hij glom zo in het zonlicht dat ik er, met pijn in het hart, meteen een paar krassen op heb gemaakt en er achteruit mee tegen een paaltje ben gereden, zodat ik kan zeggen dat-ie tweedehands is.

Ik ben op weg naar MIJN boerderij. Het is krankzinnig, alles is van mij: het gras, de bomen, de struiken, de bakstenen, het dak, de deuren, de luiken, het fornuis, de banken, de stoelen, de bedden. Ik heb het niet verdiend, maar het is wel van mij. Ik doe mijn ogen dicht en hoor het suizen van de wind. Ik hoor Ani zingen, ik hoor het geronk van de motor, ik voel de banden die contact maken met het asfalt, ik voel het stuur in mijn handen trillen. Alles is van mij: de weg, de lucht, het weiland, de vangrail, de berm, de borden, de auto's, de koeien, de wolken, de zon, de regen. 'And I'm up and I'm out, coz I'm bouncing off the walls.'

Op de deel van de boerderij (een enorme ruimte van tien bij tien meter, waar lang geleden koeien moeten hebben gestaan) staan de dozen waarin mijn neef en ik een paar weken geleden alle paperassen, papieren en foto's uit de Zeskant hebben gegooid. Hij is er toch niet in geïnteresseerd en de rest van mijn familie heeft geen tijd, want die zijn gek genoeg niet gestopt met werken.

Ik heb een paar dozen opengemaakt en er even in gekeken. Mijn god. Mijn grootvader bewaarde elk papiertje en elk envelopje, want 'je weet maar nooit wat dat over honderd jaar nog waard is, misschien helpt dat onze achterkleinkinderen nog uit de armoede'. Een ongestempel-

de postzegel van een aan hem verzonden brief stoomde hij er ook af. 'Dat scheelt weer vijfenveertig cent,' zei hij dan. Hij wist ook wel dat het niet nodig was, maar hij kon het niet laten. Als hij eens per jaar in Amsterdam de bank bezocht die zijn zaken behartigde, nam hij ook geen taxi vanaf het station, maar de tram, want 'een taxi kan ik niet betalen'. Maar ik weet ook dat hij regelmatig grote bedragen aan een goed doel schonk.

De meeste verhuisdozen zitten vol met brieven op doorslagjes: van zijn moeder aan een vriendin, van zijn moeder aan hem, van hem aan zijn vrouw, van hem aan zijn moeder in het verpleeghuis, van hem aan zijn kinderen en vice versa. Maar ook brieven aan de gemeente Valkenswaard over een weggetje dat hij voor het verkeer wilde laten afsluiten zodat het gebied tussen de Zeskant en zijn boerderijen helemaal privéterrein werd, een brief met een klacht over het eten in restaurant Cocagne, een nieuwjaarskaart met een foto van prins Bernhard met twee hondjes op schoot, een rekening van een diner uit 1967. Verder foto's, een verhuisdoos vol dia's, briefpapier met de adressen van de huizen waar mijn grootouders hebben gewoond, krantenknipsels over het gevaar van roken en over het dreigende communisme. Veel ingezonden brieven van mijn grootvader aan *NRC Handelsblad* en de *Eindhovense Courant*. Wat schoolboeken, en een tekenboekje uit 1914. Maar vooral heel veel brieven.

‘Mijn’ land wordt aan de voorkant begrensd door een onverharde weg, die achter mijn boerderij in het weiland eindigt. Aan de overkant van de weg, tegenover de boerderij, begint het natuurreservaat waar de Zeskant staat, die sinds het overlijden van mijn grootvader eigendom is van mijn neef. In een natuurreservaat mag weliswaar niet gebouwd worden, maar mijn grootvader kende de wethouder van Neerpelt goed.

Aan de rechterkant van mijn boerderij liggen twee weilanden die in bruikleen zijn gegeven aan boer Neutkens. Hij weidt er in het voorjaar en in de zomer zijn koeien. Het tweede weiland grenst aan het idyllische riviertje de Dommel. De Dommel loopt ook achterlangs de Zeskant. Mijn grootouders maakten er in de jaren zestig met palen een soort minizwembadje in. Omdat het riviertje een sterke stroming had, kon je er heerlijk tegenin zwemmen. Het enige probleem was dat je na het zwemmen altijd rode vlekken kreeg. Dat bleek later te komen door het afval dat de zinkfabriek in het nabijgelegen Overpelt rechtstreeks in het riviertje loosde.

Aan de achterkant wordt mijn land begrensd door een stuk land van boer Van Gerven, die er meestal maïs op zet. Doordat hier in Brabant de aarde zo schraal is, willen er niet veel gewassen groeien, maar maïs groeit overal. Hij spuit er in het voorjaar containerladingen insecticiden over. Je moet echt naar binnen vluchten als hij begint, want als je buiten blijft heb je nog uren last van

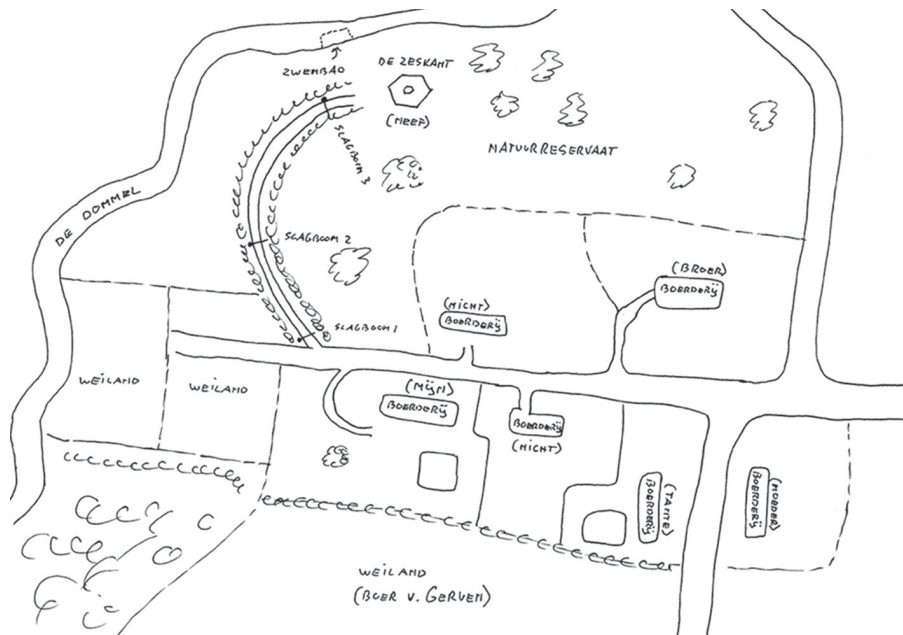
geïrriteerde ogen en luchtwegen. Biologische landbouw in de buurt van het weiland van boer Van Gerven is volstrekt uitgesloten: bij een beetje wind wordt alles in een straal van een kilometer beneveld met insecticiden uit zijn sproeiwagen. Het moestuintje van mijn grootmoeder deed het dan ook goed. 'Wij hebben nooit last van luizen of kevers,' zei ze altijd verwonderd.

Aan de linkerkant ligt de boerderij van mijn oudste nicht, die haar verhuurt. Daarnaast ligt de boerderij van mijn tante, met de achtkantige schoorsteen. Dan volgt de boerderij van mijn moeder. Schuin tegenover mij ligt de boerderij van mijn jongste nichtje en daarnaast die van mijn broer.

Het privéweggetje naar de Zeskant begint waar het onverharde pad ophoudt, tegenover mijn voordeur, en loopt er in een bocht naartoe. Het is helemaal begroeid. Ondanks de vele borden EIGEN WEG EN VERBODEN TOEGANG wordt het privékarakter van het weggetje regelmatig geschonden door nieuwsgierige wandelaars, fietsers en automobilisten. Als wij vroeger in de schoolvakanties op de boerderij logeerden, ging ik er altijd direct op af. 'Dit is privéterrein,' zei ik dan tegen de overtreder. En als die niet direct aanstalten maakte om te keren, voegde ik eraan toe: 'U kunt toch lezen?'

Samen met mijn neef ben ik eens achter een paard-en-wagen aan gegaan die het pad naar mijn grootouders opreed. We moesten keihard rennen om ze in te halen. Bij de tweede slagboom (van de weg tot de Zeskant stonden drie slagbomen) konden we ze eindelijk staande houden. Het waren twee sigarenrokende, dikke mannen met hun nog dikkere vrouwen. Op mijn 'dit is privéterrein' zei een van de mannen. 'Ja jongen, we gaan hier alleun effekes picknicke.'

'U gaat hier helemaal niet picknicken,' zei ik verontwaardigd. 'U gaat nu die kar omdraaien en ons terrein verlaten.'

De man keek me spottend aan. 'Is dit terrein van oe?' vroeg hij, terwijl hij een fluim op de grond spoog.

'Dit terrein is van onze grootvader,' zei mijn neef. 'Maar ooit wordt het van ons,' voegde ik eraan toe.

'Kiek es an Sjef,' zei de andere man, die van de kar was gestapt, 'rijkeluiszeuntjes.' De man die kennelijk Sjef heette begon zijn rits open te doen.

'Godverdomme,' zei ik met een brok in m'n keel van woede, 'u gaat hier niet staan pissen.'

De man lachte wat. 'Welnee, jonkie, moakde moar geen zorgu.' Terwijl hij het zei hoorde ik z'n straal tegen een boom klateren. Een van de vrouwen had inmiddels de picknickmand op de grond laten zakken en maakte

aanstalten met haar dikke lijf de kar te verlaten.

‘Oprotten nou,’ zei ik, ‘schiet op met die kutkar. Anders trap ik jullie weg.’

Ze lachten alle vier tegelijk. ‘Jochie,’ zei Sjef, ‘wie wou de daarveur meebrengen?’

Ik begreep dat onze zaak kansloos was.

Op dat moment hoorden we het brullende geluid van de 5 liter V8-motor van een van de Amerikaanse auto’s van mijn grootvader. Kennelijk gewaarschuwd door het lawaai kwam hij aanstuiven. Hij stopte vlak bij het paard, deed het portier open, liet zijn hond – een grote bouvier – de auto uit en liep rustig op de vier indringers af.

‘U mag zelf kiezen,’ zei mijn grootvader, ‘óf u verlaat terstond mijn terrein, óf ik bel commissaris Van Hallebeeke van de Rijkswacht.’

‘Neu, neu,’ zei een van de mannen op een heel andere toon dan ik tot dan toe gehoord had. ‘Da is nie neudig. We goan zo ook wel.’ Hij laadde snel de picknickmand op de kar, terwijl de andere man de teugels van het paard vastpakte. De zeugen in de kar zaten er wat bedremmeld bij te kijken.

‘Ik wil u hier nooit meer zien,’ zei mijn grootvader.

‘Inderdaad,’ voegde ik eraan toe.

‘Neu, neu, neu,’ mompelden ze.

Terwijl de vier moeite deden zich zo snel mogelijk uit de voeten te maken, zei mijn grootvader: ‘Stap maar in jongens.’ Wij klommen in de Chevrolet. Mijn grootvader keerde de auto en gaf vol gas, de ongewenste bezoekers in een stofwolk achterlatend.

Vanaf de Zeskant, die op een heuvel ligt vanwege de kelder, heb je een prachtig uitzicht over het natuurreser-

vaat. Het landschap heeft iets Afrikaans: geel pollengras, heide, grillig gevormde bomen en struiken, een vennetje. Je zou er elk ogenblik een tijger verwachten, of een olifant. Je kan er maar honderd meter ver kijken, maar als kind leek het mij dat de bewoonde wereld daar op-hield. Voor mijn gevoel liep het landschap oneindig ver door.